GUSTAF SKARSGÅRD

”JAG ÄR UPPVUXEN MED KNIVEN MOT STRUPEN”

Gustaf Skarsgård axlar nu rollen som Karl Oskar i Utvandrarna och hoppas att han själv besitter samma mod som sin karaktär. För Söndag berättar han om det ständiga arbetet med självkänslan, ekonomin under uppväxten och om glädjen i att bli pappa.

Gustaf Skarsgård har befunnit sig i mitten av 1800-talet ett bra tag nu. Genom sin karaktär Karl Oskar har han fått uppleva ett Sverige väsensskilt från dagens samhälle.

Filmen, som baseras på Vilhelm Mobergs klassiker, tar sin början i Småland runt 1850, i en miljö av grå byar, som i böckerna beskrivs som ”de små stugornas och de stora barnkullarnas land”.

Karl Oskar och Kristina väljer att lämna fattigdomen i Sverige för att söka lyckan i Amerika och Gustaf Skarsgård menar att det går att dra paralleller till dagens migrationspolitik.

– Det är bara drygt 150 år sedan vi själva satt på de där båtarna och tvingades fly från ekonomiskt och religiöst förtryck. Det kan vara en ödmjuk påminnelse till oss i vår tid. De rättigheter och friheter och det samhälle vi byggt upp under 1900-talet är inget vi kan ta för givet, säger han.

Han sitter lätt tillbakalutad i en röd soffa på pr-byrån. Linneskjortan han bär i filmen är utbytt mot en sliten munkjacka och i stället för filthatt har han en svart keps.

Fakta

Namn: Gustaf Skarsgård. **Ålder:** 41. **Gör:** Skådespelare. **Familj:** Flickvännen Caroline Sjöström, dottern November **Bor:** Södermalm i Stockholm. **Aktuell:** Som Karl Oskar i filmen *Utvandrarna*.

5x senast jag …

1 … grät: ”När jag såg *Love on the spectrum* i helgen. Det är ett dejtingprogram för folk på den autistiska skalan och det berörde mig djupt.”

2 …skrattade: ”Jag skrattar varje dag med min dotter. Ljuden och minerna hon gör just nu alltså, jag blir glad bara jag tänker på det.”

3 …blev berörd: ”Häromdagen ramlade min dotter och tårarna hon grät var så stora. Jag riktigt kände hur det skar i mig.”

4 … träffade en vän: ”Jag var och bastade i en vedeldad bastu med två gamla vänner jag inte sett på alldeles för länge.”

5 … var nervös: ”En stor del av mitt jobb handlar om att bemästra nervositet, för annars kan man inte utföra skådespeleriet. När jag sökte scenskolan skakade jag som ett asplöv men som skådespelare måste du lära dig bemästra nervositeten och inte hemfalla åt den Sedan kan jag ha ångest, men nervös är jag inte så ofta. Att nervositet skulle vara bra är en floskel och nu kanske vi hamnar i semantik, men jag tror att många misstar nervositet för engagemang.”

Arbetet med filmen har fått honom att fundera över sina egna val i livet.

– Det var en resa de gjorde en gång i livet och de lämnade allt bakom sig. Det är svårt att föreställa sig i dag. Jag vill hoppas att jag haft samma mod som Karl Oskar, att jag också hade vågat lämna ett liv i träldom. Om jag tittar tillbaka på mitt eget liv har jag tidigare hellre valt äventyr och risk än trygghet, säger han.

Att skildra kärleken mellan Karl Oskar och Kristina berörde honom också starkt.

– Efter alla år tillsammans har de en häftig och stark kärleksrelation och det är inspirerande att tänka att det går att ha en stark attraktion efter många år och så mycket slit.

– Visst hämtar jag inspiration från egna upplevelser, jag har älskat starkt, det har jag gjort och det gör jag. Men jag vill inte prata om mina relationer, i stället vill jag gå in i karaktären och se vad som driver honom, och Karl Oskar drivs av kärleken till Kristina.

***Utvandrarna* har** blivit en del av den svenska historieskrivningen, men Gustaf Skarsgård slår ifrån sig frågan ifall rollen nu gör att han skrivs in i det kulturella kollektiva medvetandet.

– Man vet aldrig hur något tas emot. Jag har varit med länge nog för att veta: ”Expect nothing, accept everything”.

Därför, menar han, måste han som skådespelare ständigt återkomma till varför han valt skådespelaryrket.

Så, varför?

– Jag har insett att man ska försöka prioritera processen framför resultatet. När jag tänker tillbaka på filmer jag gjort är det som att jag har två parallella upplevelser. Jag känner rollen i min kropp, men har också ett minne som utgår från mig själv. I *The way back* spelade jag en fånge som flydde från ett Gulagläger och vandrade till Indien. Nu efteråt känner jag att jag har korsat Gobiöknen, trots att vi spelade in filmen i Marocko och jag bodde på hotell. Genom att gå in i karaktären får jag ytterligare en upplevelse och jag är så tacksam för att mitt jobb är att utforska människoöden bortom det egna.

Han kommer, som bekant, från en skådespelarfamilj.

– Jag minns pappas förhållande till skådespeleriet som kompromisslöst. Jobbet kom alltid först. Det kan väl ha en dubbel inverkan på ett barn, dels var det en inspiration att se att man kan syssla med något som är så betydelsefullt för en, men det efterlämnade också en känsla av att jobbet var viktigare än allt och däribland oss.

När han var liten hade pappa Stellan Skarsgård ännu inte slagit internationellt och pengar var ett ständigt samtalsämne.

3x viktiga personer i ditt liv

1 Min dotter November: ”Hon gör mig glad varje dag.”

2 Sambon Caroline: ”Carro och jag har det väldigt bra ihop.”

3 Mig själv: ”Åsch, jag säger vår lilla trio helt enkelt.”

Självporträttet

" Jag ritade mycket förr, men det svåraste med att rita självporträtt är att man tvingas fundera över sitt eget utseende. Som skådespelare ser jag ju väldigt olika ut, jag får pendla i vikt, ibland ha tupé eller helskägg. Det är en väldigt rolig sak med mitt jobb. "

– Jag är uppvuxen med kniven mot strupen. Många har uppfattningen om mig och vår familj att vi är uppvuxna i ett stort överflöd. Men morsan pluggade och vi fick klara oss på en teaterlön. Det kunde komma in pengasjok om pappa fick en filmroll och då åkte vi på semester och sedan var pengarna borta. Det var alltid en osäkerhet för nästa hyra.

Hur har det präglat dig?

– Det är lätt att göra sig beroende av spänningarna man upplever under sin barndom. Tidigare har jag gått in och nästan pundat på pengadrivet, men nu pallar jag inte det längre. Jag vill inte gå från rädslan att inte kunna betala hyran till kicken man får av pengar. Jag har lärt mig lita på att saker löser sig.

Han tog med sig en del av sin pappas syn på arbete till sin egen karriär, men insåg att det fanns en baksida med att alltid prioritera jobbet.

– Jag har lagt för mycket självkänsla och identifikation i min yrkesroll och på senare år har jag förstått att jag måste äga min självkänsla på ett annat sätt. Jag jobbar mycket med självkänslan, det är livsnödvändigt för mig, och jag upplever nu en allt större frihet i relation till prestationsbaserad självkänsla.

Han har också funnit en trygghet i att det finns andra vägar att gå.

LUSTSTYRD. *Gustaf Skarsgård väljer filmprojekt utifrån fem faktorer: Rollen, manuset, regissören, medspelarna och pengarna:*
"Har du full pott på alla fem är det en no brainer. Men är det något som bara ger jättemycket pengar, så gör jag det inte. Lägger du däremot till en intressant regissör, då kan jag fundera på det. Helst går jag bara på lust, men det betyder inte att det måste vara lattjo."

– Jag måste inte vara skådespelare och det kanske låter konstigt men det upptäckte jag väldigt sent i livet. Jag har lagt all min energi på det, och jag älskar det, men det ska inte vara på bekostnad av förmågan att kunna njuta av mitt liv. Den här världen är fucked up och det finns alltid något att göra om man vill hjälpa till. Jag kan jobba i äldrevården eller vad som helst.

Gustaf Skarsgård beskriver sina tonår som gränslösa och högstadiemiljön som "brutal".

– Jag började röka och dricka tidigt, det var min idé om att bli vuxen och jag hade bråttom dit. Det fanns ett tomrum i mig som jag försökte fylla, men det växer ju och förvärras om man handskas med det på fel sätt. Genom droger, alkohol och sex blev min tomhet bara större. Jag kom till en punkt där jag insåg att det skulle bli dårhus eller bårhus om jag fortsatte.

Han har, som många nyktra alkoholister, järnkoll på datumet han slutade dricka. Det är nu exakt åtta år och 20 dagar sedan.

– Det är utan tvekan det viktigaste beslutet mitt liv. Det finns en trygghet i att jag behöver vara absolut i frågan Jag tummar inte på det, jag har bara kapitulerat inför faktumet att jag aldrig mer kan dricka.

Det märks att beslutet fått honom att fundera.

– Om jag tar bort möjligheten att manipulera mitt mående med hjälp av substanser så måste jag ta till annat för att fungera som individ. Det är jävligt ballt men var också läskigt, framförallt i början. Nu är jag glad på riktigt när jag är glad, inte för att jag är full eller hög. Jag har börjat lita mer på mina känslor och det skapar ett emotionellt självförtroende.

Han har alltid sett sig som en sökare och under sina nyktra år har han funderat mycket kring filosofins eviga fråga som spänner kring den fria viljan.

– Om jag upplever att jag vill gå ner till puben, trots att jag har ett alkoholmissbruk, är det då den fria viljan som styr? Finns den fria viljan överhuvudtaget eller drivs vi alltid av våra behov? Om man medvetandegör behovet som ligger bakom känslan får man en valfrihet.

Han ger ett exempel.

– Har du redan förökat dig? Då kan du softa och fundera över om det egentligen är bekräftelse du söker. Du behöver inte drivas av sexualitet. Lär känna dig själv och förstå vad du drivs av så kan du välja annorlunda.

I den österländska filosofin Advaita vedanta har han funnit vad han beskriver som ett "ontologiskt ramverk".

Vi är programmerade att tycka att skit är viktigt

– Det är den stiligaste och trovärdigaste filosofin jag kommit över. Det intressanta med teologi och filosofi är att det förvånansvärt ofta är floskler vid första genomläsningen som blir sannare ju mer du lär dig.

– Ta "Carpe diem". Uttrycket är utslitet och utskrattat, men kanske ändå sant i någon mån, säger han med en röst som balanserar mellan ironi och allvar.

Vi återkommer till att världen brinner. I januari i fjol reste Gustaf Skarsgård med en grupp forskare för att tillsammans med Greenpeace uppmärksamma hur klimatförändringarna påverkar Antarktis. Scenerna han såg på Södra ishavet var så vackra att han brast i gråt.

– Det var snötäckta berg och glaciärer så långt ögat nådde. Det var så vackert och jag stod mitt i det, samtidigt medveten om hur illa det är ställt med våra hav på grund av människan. Klimatfrågan är vår tids ödesfråga och måste gå före allt annat.

Han har gått från att vara engagerad i miljöfrågan till att vilja förändra på ett större plan.

– Jag kan säkert göra skillnad inom äldrevården, men kan jag i stället använda min plattform och nå ut till många i klimatfrågan har jag gjort större avtryck. Jag tycker att det finns en direkt korrelation mellan privilegium och ansvar och jag är medveten om min egen räckvidd. Jag kan inte vara blind för det.

På Instagram har han 1,5 miljon följare. På en av bilderna står han framför vulkan på Island och en lavaström ringlar som en orm av eld i bakgrunden. Gustaf Skarsgård blickar rakt in i kameran: "En ödmjuk påminnelse om att vi ska ta hand om Moder Jord eller så kommer hon förinta oss alla".

Inlägget kryllar av kommentarer och många tycks förvånade över att deras favoritkaraktär i tv-serien Vikings, Floki, tar ställning i klimatfrågan.

Under pandemin har Gustaf Skarsgård blivit pappa. Han ler när dottern kommer på tal och berättar att hon just börjat resa sig mot bord och stolar.

– Jag lär mig saker av min dotter hela tiden och jag tror att det finns en stor potentiell andlig lärdom i att ha barn. Hon får mig att inse vikten av nuet och det är ju dit vi alla vill. Hon är typ bättre än alla mindfulnesskurser i världen. Jag vill inte stressa fram genom föräldraskapet, jag vill bara vara där med henne, utan att längta efter nästa fas.

Han blickar ut genom fönstret.

– Vi är programmerade att tycka att skit är viktigt. Vi tror att vi blir lyckliga av konsumtion och rikedom. Men när jag ligger där på min dödsbädd kommer jag inte vara glad för en Guldbagge, en tjusig roll eller pengarna jag tjänade. Det kommer vara tiden jag fick med dem jag älskar som var det viktiga. Vi hör det ständigt från dem som levt klart sina liv. Varför kan vi inte bara lyssna på dem? Där har vi ju facit. □

Till sist tänker Karin:

... Gustaf Skarsgård är inte intresserad av att prata om Hollywood och pratar han pengar handlar det inte om rikedomen, utan begränsningarna, det för med sig.

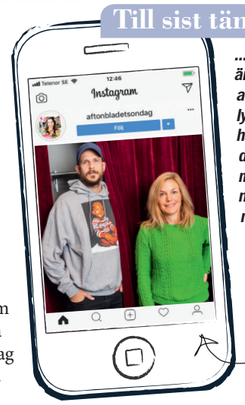

Följ oss på Instagram!
@aftonbladetsondag